

Марченко В. Б.,
к.ю.н., доцент, професор кафедри приватного права
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ПОВЕРНЕННЯ КОШТІВ ЗА НЕНАДАНІ ПОСЛУГИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ САНКЦІЙ (ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ)

Питання захисту національних інтересів і національної безпеки сьогодні, як ніколи, актуальне для України. В останні роки українська держава активно розбудовує відповідну систему захисту, в якій одне з чільних місць належить правовим засобам. Одним із таких інструментів є державні санкції, запроваджені у 2014 р. Законом України «Про санкції»[1].

Механізм санкцій перебуває у процесі постійного динамічного розвитку і вдосконалення. Водночас, у практиці правозастосування виявляється чимало проблемних питань, які потребують свого вирішення. Такі проблеми виявляються, зокрема, у процесі застосування державних захисних санкцій щодо конкретних суб'єктів. Одним із головних джерел виявлення таких проблем є судова практика, і зокрема, практика вирішення господарських спорів.

Розглянемо приклад вирішення спору між ТОВ «Сумська паляниця» та ТОВ «Е-КОМ» [2]. Починаючи з 28.08.2014 р. «Сумська паляниця» користувалася послугами з електронного документообігу від «Е-КОМ». Однак у 2018р. до вказаного провайдера електронного документообігу були застосовані санкції згідно із Указом Президента України від 14.05.2018, № 126/2018 [3]. Здійснивши 1 травня 2018р. попередню оплату за червень, «Сумська паляниця» у червні, зрозуміло, вже не отримала послуг від провайдера «Е-КОМ» через санкції щодо останнього.

Таким чином, перед «Сумською паляницею» постало питання щодо повернення передплачених коштів. Слід відзначити, що законодавство про

санкції не містить спеціальних правових настанов щодо врегулювання договірних відносин за участю санкційованого суб'єкта. Тому зацікавлені сторони змушені діяти на власний розсуд, використовуючи загальні господарсько- і цивільно-правові засоби.

Не дійшовши згоди з контрагентом, «Сумська паляниця» подала позов про стягнення з «Е-КОМ» суми передоплати за ненадані послуги. Матеріали господарської справи [2] свідчать, що на пропозицію позивача про повернення передплачених коштів відповідач «Е-КОМ» ніяким чином не відповів і кошти не повернув.

Одним із завдань позивача було визначення правової підстави позову. Спочатку, як на правову підставу своїх позовних вимог, він посилався на норми статті 1212 ЦК України щодо зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави. Однак у допущений строк подав заяву про зміну підстав позову, яка господарським судом була задоволена. Матеріали справи не показують, яким було остаточне формулювання позивачем правової підстави свого позову.

Врешті, приймаючи рішення на користь позивача, суд послався на ту ж статтю 1212 ЦКУ про зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави. З позиції справедливості мало в кого будуть сумніви щодо правоти вимог позивача і позитивного на його користь рішення господарського суду. Водночас, посилення суду на норму статті 1212 ЦКУ виглядає суперечливим, оскільки така правова підстава як договір між сторонами у суді не оспорювалась.

Підсумовуючи, вважаємо, що господарське, цивільне та санкційне (щодо обмежувальних заходів) законодавство має бути доповнене спеціальними нормами, зокрема, щодо врегулювання майнових і немайнових інтересів сторін внаслідок санкційного припинення діяльності, що є предметом договірних відносин між цими сторонами.

Список використаних джерел

1. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 № 1644-VII. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>.
2. Рішення Господарського суду м.Києва: від 10 грудня 2018 року у справі № 910/12862/18 (ТОВ «Сумська паляниця» vs ТОВ «Е-КОМ»). ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78412042>.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 травня 2018 року «Про застосування та скасування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»: Указ Президента України від 14.05.2018 № 126/2018. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/126/2018>.
4. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 № 435-IV. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Намясенко О. К.,

к.ю.н., доцент, доцентка кафедри приватного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ВЗАЄМОДІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА СУДДІВ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

8 лютого 2024 року Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду виніс ухвалу по справі 925/200/22 про роз'яснення постанови Верховного Суду від 11.12.2023 р., в якій було зазначено, що дії заявника, зокрема апелювання до "позиції" штучного інтелекту "ChatGPT", згенерованого ним у відповідях з окремого питання, що вже розглянув суд, є виявом неповаги до суддів Верховного Суду, не спрямовані на ефективний захист прав, свобод та інтересів позивача від імовірних порушень з боку відповідача, не відповідає завданню господарського судочинства та є зловживанням правом на подання заяви [1].